

Felles klagenemnd for behandling av klagesaker etter lov om universiteter og høyskoler § 3-7 (8), § 4-7 til § 4-10 og § 7-9

Osloadvokatene
v/Advokat Kristian Berge
Postboks 8913, St. Olavs plass
0028 Oslo

Universitetet i Sørøst-Norge
v/nemnda for studentsaker
Postboks 235
3603 Kongsberg

Bergen, 07.05.2024
Deres ref.: 22/00725
Vår ref.: 23/16420 (174/2022)

Unntatt offentligheten etter offl. § 13 første ledd, jf. fvl. § 13 første ledd

SAK NR. 174/2022: VEDTAK FATTET AV FELLES KLAGENEMND I SAK OM ANNULLERING OG UTESTENGING PÅ GRUNN AV FUSK

Det vises til vedtak fattet av klagenemnda ved Universitetet i Sørøst-Norge, heretter USN, i sak 22/00725 som ble påklaget til Felles klagenemnd.

Saken er tidligere behandlet av Felles klagenemnd i møte 21.10.2022, der vedtaket i underinstansen ble stadfestet.

Bakgrunnen for den nye behandlingen er at Kunnskapsdepartementet i brev av 08.11.2023 har uttalt at enkelte vedtak i Felles klagenemnd (nemnda) gjort i perioden 01.04.2022 til 22.09.2023, er ugyldige på grunn av at tidligere leder for nemnda og to studentrepresentanter (et medlem og et varamedlem) i denne perioden var ugyldig oppnevnt, og at disse sakene må behandles på nytt. Dette gjelder vedtak, der nemnda ikke ville ha vært vedtaksfør uten at noen av de ugyldige oppnevnte medlemmene deltok, og saker der det var dissens i nemndas opprinnelige behandling og stemmen til noen av de ugyldige oppnevnte medlemmene var avgjørende for innholdet i vedtaket.

Felles klagenemnd ville ikke ha vært vedtaksfør under behandling av saken i møtet 21.10.2022, uten at leder var til stede, jf. § 3 i Forskrift om felles klagenemnd for behandling av klagesaker etter lov om universitet og høyskoler. Vedtaket er derfor ugyldig, og det må treffes nytt vedtak.

Felles klagenemnd har på denne bakgrunn besluttet å behandle klagerens sak 22/01586 (174/2022) på nytt med ny nemndssammensetning, jf. forvaltningsloven § 35 første ledd

HK-dir – Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse

Postboks 1093, 5809 Bergen post@hkdir.no

bokstav c. Klageren ble i brev 22.01.2024 informert om at Felles klagenemnd ville gjøre en fornyet behandling av klagesaken med ny nemndssammensetning våren 2024.

Klageren har også i e-post 24.09.2023 selv bedt om at saken behandles på nytt som følge av den ugyldige oppnevningen av nemndas tidligere leder.

Felles klagenemnd, med riktig sammensetning, behandlet saken under møte 15.03.2024. Tidligere vedtak fattet av Felles klagenemnd ble opphevet. Vedtak fattet av klagenemnda ved USN ble stadfestet.

FELLES KLAGENEMND BEMERKER

Felles klagenemnd er rett klageinstans i saker om annullering og utestenging, jf. forskrift nr. 1192 om Felles klagenemnd for behandling av klagesaker etter lov om universiteter og høyskoler (uhl.) § 3-7 (8), § 4-7 til § 4-10 og § 7-9, fastsatt av Kunnskapsdepartementet 10.10.2005. Felles klagenemnd kan som klageinstans prøve alle sider av saken, jf. forvaltningsloven § 34 andre ledd.

Habilitet

Av de medlemmene i Felles klagenemnd som deltar i behandlingen av omgjøringsaken, deltok Fredrik Boksasp, Liv Sandvik og Frode Randal i den tidligere behandlingen av saken.

På grunn av den medieoppmerksomheten som har vært omkring Felles Klagenemnd sitt arbeid, har Felles Klagenemnd vurdert om disse medlemmers deltaking i den tidligere behandlingen av saken, er et særegent forhold som er egnet til å svekke medlemmenes upartiskhet, og derfor medfører at medlemmene er inhabile i behandlingen av omgjøringsaker, jf. fvl. § 6 annet ledd. Felles klagenemnd har avgjort habilitetsspørsmålet etter fvl. § 8, og har kommet til at nemndas medlemmer er habile i vurderingen av omgjøringsaken.

I vurderingen av habilitetsspørsmålet har nemnda vektlagt at det rettslige utgangspunktet er at tidligere deltakelse i behandlingen av en sak som tas opp til ny behandling av det samme organet, ikke fører til inhabilitet. Nemnda er et kollegialt organ der hvert medlem har ansvaret for å gjøre seg opp en selvstendig mening om sakene og det må kunne forutsettes at de også ved den nye behandlingen foretar en objektiv og saklig vurdering. Nemndsmedlemmene er utnevnt fordi de har den kompetanse og bakgrunn som kreves etter forskrift om felles klagenemnd § 2 annet ledd.

De forhold som har skapt medieoppmerksomhet og har ført til at saken må behandles på nytt, knytter seg ikke til noen av de nåværende medlemmene av Felles klagenemnd, men til at tidligere leder og to studentmedlemmer var oppnevnt i strid med forskriften.

Medlemmene har ingen egeninteresse i utfallet av saken. De aktuelle medlemmene vurderer ikke seg selv som inhabile i saken.

Kunnskapsdepartementet har i brev til Felles Klagenemnd datert 5. januar 2024, også gitt uttrykk for at departementet ser det som klart at deltaking i den tidligere behandlingen av et vedtak som er oppe til ny behandling, ikke fører til inhabilitet, med mindre det foreligger særlige forhold i den enkelte sak.

Det enkelte medlem har ansvaret for å vurdere om det foreligger særlige forhold som kan føre til inhabilitet. Ingen av de aktuelle medlemmene har gitt uttrykk for at det foreligger slike forhold.

Sakens bakgrunn

Klageren er [REDACTED], representert ved advokat Kristian Berge. Klageren har siden høsten [REDACTED] fulgt [REDACTED] i [REDACTED] ved USN. Saken gjelder mistanke om fusk ved innlevering av hjemmeeksamen i emnet [REDACTED] innlevert høsten 2021.

I forbindelse med sensur ble det oppdaget tekstlikhet mellom klagerens besvarelse og besvarelsene til to andre medstudenter, jfr. saksfremlegg av 07.03.2022, uttalelse fra sensor 04.01.2022 og 02.03.2022 og sensors merknader i eksamensbesvarelsen. Av uttalelsene fra sensor fremgår det at det er lite sannsynlig at likhetene mellom de tre besvarelsene kan være tilfeldig, og at det er sannsynlig at studentene har samarbeidet under eksamen til tross for at dette ikke var tillatt. Videre uttaler sensor at de samme feilene går igjen parvis hos de tre studentene, og at dette styrker mistanken for ulovlig samarbeid under eksamen. Sensor har gitt en redegjørelse for likheter i de tre besvarelsene, herunder like feil. Samtlige av oppgavene i hjemmeeksamen var nye, og likhetene kan ikke skyldes eksamensforberedelser hos de tre studentene.

Det ble gjennomført et møte mellom klageren og representant fra USN 13.01.2022, hvor h[REDACTED] anfører at h[REDACTED] ikke samarbeidet med noen andre under selve eksamen. Klageren forklarer at h[REDACTED] ikke møtte til forelesninger på grunn av hensynet til smittevern. Videre anfører klageren at studenter som ikke har møtt til forelesninger har vært overlatt til seg selv, og at det ikke ble tatt hensyn til dette. I og med at klageren ikke fikk noen tilbakemeldinger fra faglærer underveis i semesteret og det ikke ble publisert noe fagstoff digitalt, har klageren måtte lære mye gjennom google. Klageren har tidligere i semesteret hatt et møte med ledelsen angående undervisningen i emnet.

Klageren innga uttalelse i saken 18.02.2022, hvor klageren har gitt en nærmere forklaring for hvordan h[REDACTED] har løst de ulike oppgavene. Klageren forklarer at faget er selvært. H[REDACTED] har sett på tidligere oppgaver og forberedt sannsynlige spørsmål med medstudenter forut for eksamen. Klageren hadde like notater etter at de arbeidet sammen, noe som resulterte i at noe kan fremstå likt.

Klagerens advokat innga uttalelse i saken 15.03.2022, hvor det bestrides at klageren har fusket ved innlevering av hjemmeeksamen. Klagerens advokat anfører at det eneste som er endret fra oppgaver som er gitt tidligere er [REDACTED] og at selve oppgavene er identiske. En student som har tilgang til en besvarelse av eksamensoppgaven fra høsten 2020 vil dermed ha tilgang til løsningen for eksamen, forutsatt at [REDACTED] endres. Det er ved uttalelsen lagt ved eksempler på likheter mellom hjemmeeksamen og tidligere eksamensoppgaver og obligatoriske oppgaver i emnet. Klageren fikk ikke påpekt feil i den obligatoriske arbeidsoppgaven til tross for at h[REDACTED] etterlyste tilbakemelding, noe som kunne ha bidratt til å korrigere feil ved innlevering av hjemmeeksamen. De tre medstudentene har samarbeidet tidligere, herunder arbeidet med oppgaver som er identiske til eksamensoppgaven, og dette bidrar til å øke sannsynligheten for sammenfall mellom besvarelsene.

Faglærer har gitt en kommentar datert 16.03.2022 til partsinnlegg slik den fremkommer i advokatens uttalelse. Det vises til at eksamensoppgaven ikke er gitt tidligere, og

løsningsalternativene er varierte i forhold til tidligere eksamener selv om ordlyden i hvert enkelt delspørsmål er gjenkjennbar fra tidligere eksamener. Gjennomgående vil utfordringen for eksamensoppgavene i emnet være problemløsning i forhold til etterspurt [REDACTED] noe som gir stor/naturlig variasjon i løsningsalternativene ved eksamen avhengig av studentenes ferdighetsnivå. Likhetene mellom medstudentenes besvarelser kan ikke forklares med bruk av tidligere eksamensoppgaver til eksamensforberedelser. Faglærer viser til at klagerens innspill ikke tilfører noe nytt i vurderingen av ulovlig samarbeid.

Klagerens advokat anfører i epost korrespondanse med USN 17.03.2022 at sensor ikke er habil til å vurdere saken, og det bes om at det innhentes ekstern vurdering i saken.

Klagenemnda ved USN behandlet saken i møte 21.03.2022. De fant at klageren hadde fusket forsettlig ved innlevering av hjemmeeksamen. Nemnda la i sin vurdering avgjørende vekt på sensors vurdering, hvor likhetene mellom besvarelsene fremgår. Nemnda fant det godtgjort at klageren hadde samarbeidet med medstudentene under hjemmeeksamen. Nemnda fattet vedtak om annullering og utestenging i to semestre, nærmere bestemt vår- og høstsemesteret 2022.

Klagerens advokat fremsatte klage 25.03.2022, hvor det vises til tidligere anførsler. Det anføres at klagenemnda ved USN har lagt feil faktum til grunn for vedtaket, og at vilkårene for fusk ikke er oppfylt, og at det ikke foreligger tilstrekkelig sannsynlighetsovervekt for at klageren har fusket på den aktuelle eksamen. Klagerens advokat anfører videre at sensors konklusjon er uriktig, og det vises til tidligere redegjørelser. Det anføres at det er påfallende at klagenemnda ikke nevner noe om hva medstudentene har forklart, og det vises til at medstudentene har fremlagt dokumentasjon fra mer eller mindre identiske oppgaver de har gjort tidligere. Videre anføres det at sensor ikke er habil til å vurdere saken, og klagerens advokat påpeker at klagenemnda ved USN ikke har tatt stilling til krav om innhenting av en ekstern vurdering i saken.

Klagenemnda ved USN vurderte klagen 20.04.2022 men fant ikke at det fremkom nye opplysninger som medførte at vedtaket skulle omgjøres. Det ble ved vurderingen lagt avgjørende vekt på redegjørelsene fra sensor. Videre ble det vist til at klagenes uttalelser er forelagt sensor, og at sensor etter dette ikke har funnet grunn til å endre sin vurdering. Klagenemnda ved USN opprettholdt sitt tidligere vedtak. Saken er deretter oversendt Felles klagenemnd for videre behandling

Klageren ba 01.02.2023 Felles klagenemnd om å vurdere omgjøring av vedtaket, jf. forvaltningsloven § 35. Klageren viste til dom av 21.12.2022 fra Trøndelag tingrett. Felles klagenemnd behandlet begjæringen om omgjøring i møte 21.10.2022, og kom til at det ikke forelå grunnlag for å omgjøre det tidligere vedtaket.

Klageren innga 04.03.2024 en ny uttalelse til Felles klagenemnd. Klageren viste til at en tredjepart hadde bekreftet at besvarelsene ikke var identiske. Klageren viste også til at sensor hadde bekreftet i en e-post å ha hatt forhåndskjennskap til klageren og de andre studentene i saken. Klageren anførte at dette var en klar interessekonflikt og et brudd på prinsippet om anonymitet. Vedlagt uttalelsen var e-postkorrespondanse mellom USN og sensor, og en A-besvarelse.

Saken står for øvrig for Felles klagenemnd slik den har gjort tidligere for underinstansen. Det vises til sakens dokumenter.

Rettslig grunnlag

Vilkårene for annullering på grunn av fusk følger av uhl. § 4-7 første ledd bokstav b. Vilkårene for utestenging gjelder tilsvarende, jf. § 4-8 tredje ledd.

I forarbeidene til lov om universiteter og høyskoler av 2005, fremgår det i merknadene til §§ 4-7 og 4-8 at bestemmelsene er en videreføring av §§ 42 og 54 i den gamle universitets- og høyskoleloven, og privathøyskoleloven §§ 10e og 10i, jf. Ot.prp. nr. 79 (2003-2004) kap. 12. Dette innebærer at rettskilder til den tidligere loven fortsatt kan være relevante.

Bestemmelsen i uhl. § 4-7 første ledd bokstav b omfatter fusk på «eksamen eller prøve, eller under gjennomføringen av vedkommende kurs», jf. § 4-8 tredje ledd. Klagerens hjemmeeksamen er omfattet av bestemmelsene.

Videre må to kumulative vilkår være oppfylt. For det første må det rent objektivt foreligge fusk eller forsøk på fusk. For det andre må det foreligge subjektiv skyld. Studenten må ha handlet forsettlig eller grovt uaktsomt, jf. uhl. § 4-8 tredje ledd og § 4-7 første ledd bokstav b.

Objektivt vilkår

Det første spørsmålet Felles klagenemnd skal ta stilling til er om forholdet objektivt sett er fusk.

Departementet har uttalt seg nærmere om meningsinnholdet i fuskebegrepet i Ot.prp. nr. 40 (2001-2002) punkt 12.1.10 på side 54, hvor det blant annet heter:

Departementet legger til grunn at det er å anse som fusk når en student har ulovlige hjelpemidler tilgjengelige under en eksamen eller på andre måter handler i strid med eksamensreglementet eller regler om kildebruk.

Det følger av forskrift om studier og eksamen ved Universitetet i Sørøst-Norge § 8-8 andre ledd hva som skal anses som fusk:

....

(2) Som fusk eller forsøk på fusk regnes blant annet:

- b. Ulovlig samarbeid med andre

...

Av forsiden til hjemmeeksamen fremgår det at eksamen er individuell, og at samarbeid, deling osv. er å betrakte som fusk og vil bli behandlet etter universitets eksamensreglement.

Felles klagenemnd har funnet det bevist at forholdet objektivt sett er fusk. I vurderingen av det objektive vilkåret har Felles klagenemnd lagt vesentlig vekt på sensors vurderinger datert 04.01.2022, 02.03.2022 og 16.03.2022 og sensors merknader i eksamensbesvarelsen, hvor likhetene mellom besvarelsene fremkommer. Sensor uttaler at samtlige av oppgavene i hjemmeeksamen var nye.

Felles klagenemnd vurderer at likhetene ikke kan skyldes eksamensforberedelser hos de tre studentene. Nemnda peker på at deler av klagerens besvarelse har likheter med besvarelsene til medstudentene, herunder like feil. For eksempel har alle tre studenter feil innfallsvinkel for løsning av oppgave ■. Videre har samtlige studenter flere steder brukt feil symbol i oppgave ■. Det vurderes at likhetene er for store og av en slik art at de ikke kan komme av noe annet enn samarbeid under hjemmeeksamen. Nemnda viser videre til vurderingene fra institusjonen samlet sett fremstår som grundige og nyanserte, der også studentenes forklaringer er vurdert.

Felles klagenemnd har merket seg klagerens anførsler om at klageren så på tidligere oppgaver og forberedte sannsynlige spørsmål i fellesskap med de andre medstudentene forut for eksamen, de hadde alle like notater og dette forklarer likheter i besvarelsene. Nemnda fester ikke lit til klagerens forklaring på dette punktet, og viser til det som er nevnt ovenfor om likhetenes omfang og art. Nemnda har også merket seg at klageren ikke har fremlagt dokumentasjon som underbygger anførlene om samarbeid forut for eksamen.

Nemnda har videre merket seg anførlene fra klagerens advokat om likhetene mellom hjemmeeksamen og tidligere eksamensoppgaver i samme emnet. Nemnda vurderer at dette ikke alene forklarer likheten mellom klagerens hjemmeeksamen og medstudentens besvarelse, og det vises til redegjørelse fra sensor 16.03.2022.

Nemnda har videre merket seg anførlene fra klageren om at h[]n ikke fikk rettet feil i den obligatoriske arbeidsoppgaven til tross for at h[]n etterlyste tilbakemelding, noe som kunne ha bidratt til å korrigere feil ved innlevering av hjemmeeksamen. Nemnda bemerker at heller ikke dette forklarer likheten mellom klagerens hjemmeeksamen og besvarelsene til de to medstudentene.

Felles klagenemnd har ut fra det samlede bevisbildet, kommet til at klageren – objektivt sett – har samarbeidet ulovlig med medstudenten, jf. forskrift om studier og eksamen ved USN § 8-8 andre ledd bokstav b.

Subjektivt vilkår

Det neste spørsmålet Felles klagenemnd skal ta stilling til er om vilkåret forsett eller grov uaktsomhet (skyldkravet) er oppfylt.

Forsett foreligger i de tilfeller hvor en person har foretatt en bevisst handling. Dette innebærer at klageren må ha vært klar over den faktiske handlingen som medførte at det objektive fuskevilkåret er oppfylt.

Det er ikke krav om hensikt om fusk for å oppfylle kravet til forsettlig utført fuskehandling.

Kravet til forsett omfatter heller ikke kunnskap om hvorvidt handlingen er ulovlig eller ikke.

Felles klagenemnd finner det bevist at klageren har fusket forsettlig i forbindelse med innleveringen av hjemmeeksamen.

Det saksforhold i form av ulovlig samarbeid som nemnda har funnet bevist ovenfor, under det objektive vilkåret, kaster samtidig lys over det subjektive vilkåret. Nemnda vurderer at det ulovlige samarbeidet som har funnet sted må være en villet handling. Det er ingenting i dokumentasjonen som peker i retning av at den ulovlige kontakten skal ha oppstått gjennom uaktsomhet. Nemnda har etter dette funnet at klageren har handlet med forsett.

Felles klagenemnd finner at det subjektive vilkåret er oppfylt.

Saksbehandlingen

Felles klagenemnd har merket seg anførselen om at sensor var inhabil ved at han fortsatt er involvert i saken, og at institusjonen ikke har etterkommet kravet om å innhente ekstern vurdering i saken.

Det fremgår av fvl § 6 første ledd at en tjenestemann er ugild til å tilrettelegge grunnlaget for en avgjørelse i en forvaltningssak «når andre særegne forhold foreligger som er egnet til å svekke tilliten til hans upartiskhet; blant annet skal det legges vekt på om avgjørelsen i saken kan innebære særlig fordel, tap eller ulempe for ham selv eller noen som han har nær personlig tilknytning til. Det skal også legges vekt på om ugildhetsinnsigelse er reist av en part.»

Av sakens dokumenter fremgår det at klagerens identitet ikke har vært kjent da besvarelsen ble sensurert eller på det tidspunktet da mistanken om fusk oppstod. Felles klagenemnd vurderer at det ikke foreligger opplysninger som taler for at det foreligger «særegne forhold [...] som er egnet til å svekke tilliten til [sensors] upartiskhet». Når det gjelder klagerens anførsler om innhenting av eksterne vurderinger mener nemnda at vurderingene fra institusjonen samlet sett fremstår som nyansert og godt opplyst.

Felles klagenemnd finner ikke at det foreligger saksbehandlingsfeil.

Reaksjon

I henhold til uhl. § 4-7 første ledd og § 4-8 tredje ledd er det hjemmel for annullering og utestenging fra institusjonen, samt tap av retten til å gå opp til eksamen ved andre institusjoner i inntil ett år.

Felles klagenemnd har funnet det bevist at klageren har fusket forsettlig i forbindelse med innlevering av hjemmeksamen.

Forsettlig fusk innebærer et grovt tillitsbrudd, og både allmennpreventive og individualpreventive hensyn tilsier at det må reageres strengt.

Etter retts- og forvaltningspraksis er den normale reaksjonen ved forsettlig fusk annullering og utestenging i to semestre uavhengig av størrelsen på den aktuelle eksamen, prøve eller kurs.

Klagenemnda ved USN har fattet vedtak om annullering av klagerens eksamen og utestenging vår- og høstsemesteret 2022. Dette er i tråd med praksis.

Felles klagenemnd har merket seg at den samlede saksbehandlingstiden – ved underinstansen og til saken ble behandlet første gang av klageinstansen – er på til sammen 10 måneder. Nemnda vurderer at dette ikke har vært for lang saksbehandlingstid.

Felles klagenemnd har etablert en praksis for at lang samlet saksbehandlingstid før nemnda tar stilling til saken, kan føre til nedsatt reaksjon. Bakgrunnen for dette er at lang ventetid på å få en avklaring, kan utgjøre en ekstra belastning for klageren. Nemnda har på denne bakgrunn vurdert om det skal ha betydning for reaksjonsfastsettelsen at saken nå gjenopptas ca. 17 måneder etter at Felles klagenemnd behandlet saken første gang. Nemnda har kommet til at det ikke er grunnlag for nedsettelse av reaksjonen i tilfeller der en kommer til at nemndas første vedtak var innholdsmessig riktig. Klageren har da fått en avklaring ved det første vedtaket, og det forhold at saken senere gjenopptas på grunn av at Felles klagenemnd ikke var vedtaksfør ved første gangs behandling, utgjør etter nemndas vurdering ikke en slik tilleggsbelastning at det tas hensyn til ved reaksjonsfastsettelsen.

Felles klagenemnd har funnet at annullering av eksamen og utestenging i to semestre er en riktig reaksjon i denne saken. Felles klagenemnd stadfester reaksjonen fastsatt av klagenemnda ved USN.

Vedtaket er etter ny behandling i samsvar med det Felles klagenemnd kom til i vedtak fattet 21.10.2022, men siden dette vedtaket er ugyldig på grunn av feil sammensetning av nemnda, opphever Felles klagenemnd dette vedtaket og treffer nytt vedtak, jf. forvaltningsloven § 35 første ledd bokstav c.

VEDTAK

Vilkårene i uhl. § 4-7 første ledd bokstav b og § 4-8 tredje ledd er oppfylt. Felles klagenemnd bestående av Ernst Nordtveit, Fredrik Boksasp, Liv Sandvik, Frode Randal, og Julie Marie Næss har fattet slikt enstemmig

v e d t a k:

1. Vedtak fattet av Felles klagenemnd 21.10.2022 oppheves.
2. Vedtak fattet av klagenemnda ved USN i sak 22/00725 om annullering og utestenging i to semestre, stadfestes.

Vedtaket er endelig og kan ikke påklages.

Ernst Nordtveit
leder for Felles klagenemnd

Klagenemndas vedtak kan bringes inn for prøving ved tingretten. Slikt søksmål må reises innen tre måneder etter at endelig vedtak foreligger. Søksmålsfristen beregnes fra 15.05.2024. Institusjonen dekker alle omkostninger ved søksmålet i første rettsinstans, herunder også honorar til saksøkers advokat etter offentlig salærsats, jf. uhl. § 4-11 og § 4-8 femte ledd.

Dette dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ingen fysisk signatur.